

БЕРДИЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ БЕРДИЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

НАКАЗ

26.08 .2021 року

№ 177 /01-04

Про затвердження та виконання Плану заходів щодо протидії булінгу та забезпечення захисту дітей від будь-яких форм насильства на 2022-2023 н. р.

На виконання Закону України «Про освіту», зокрема ст.53; Закону України «Про охорону дитинства, закону України від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», наказу МОН від 28.12.2019 року № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», наказу МОН України від 26.02.20 № 293 «Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти», листа МОН України від 10.08.2022 року № 1/9105-22 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022-2023 н.р.» з метою створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів щодо протидії булінгу та попередження всіх форм насильства на 2022-2023 навчальний рік в закладах освіти (додається).
2. Покласти особисту відповідальність за виконання Плану заходів щодо протидії булінгу та попередження всіх форм насильства на керівника закладу освіти.
3. **Керівникам закладів освіти:**
 - 1) Розробити план заходів щодо протидії булінгу та попередження всіх форм насильства на 2022-2023 навчальний рік на виконання Плану, затвердженого п.1 цього наказу та забезпечити його виконання.
 - 2) Інформацію про виконання зазначених заходів надати в управління освіти і науки виконкому Бердичівської міської ради (каб. 64) та на e-mail m_berdichev25@ukr.net до 23 грудня 2022 року, 20 травня 2023 року.
4. Психологу ЦПР ПП Повійчук О.А. узагальнити матеріали, підготувати інформацію та своєчасно надавати до департаменту освіти і науки Житомирської обласної державної адміністрації у визначені терміни.
5. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Начальник управління освіти і науки

Валентина АДАМЕНКО

ПЛАН ЗАХОДІВ

щодо протидії булінгу та забезпечення захисту дітей від будь-яких форм насильства на
2022-2023 навчальний рік

№ п/п	ЗАХОДИ	Термін виконання	Відповідальні
1.	Довести до відома керівників закладів освіти законодавчих вимог щодо протидії булінгу та забезпечення захисту дітей від будь-яких форм насильства та створення безпечного освітнього середовища (Додаток 2)	Серпень-ве ресень 2022р.	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти
2.	Посилити контроль за виконанням чинного законодавства з питань захисту дітей від будь-яких форм насильства, булінгу, порушення їх прав. Вчасно та швидко реагувати на попередження чи можливі випадки вчинення булінгу. Оприлюднити план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу. Розмістити на сайтах закладів інформаційні матеріали для учасників освітнього процесу щодо феномену булінгу	Постійно	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти
3.	Проводити інформаційно-просвітницьку діяльність серед учасників освітнього процесу щодо булінгу та нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у міжособистісних стосунках. Проводити профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дитиною та стосовно дитини булінгу.	Постійно	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти
4.	Продовжити співпрацю з громадськими та благодійними організаціями, які працюють в інтересах дітей та активізувати участь закладів освіти в інноваційних просвітницько-профілактичних програмах. Рекомендувати педагогам, психологам пройти он-лайн курс «Протидія та попередження булінгу в закладах освіти»	Постійно	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти
5.	Рекомендувати керівникам закладів освіти організувати правовий всеобуч для батьків з питань охорони дитинства, попередження булінгу, жорстокості та домашнього насилля, вирішення сімейних конфліктів, а також реалізацію прав та можливостей, способів дій та реагування на випадки булінгу, за участю працівників ювенальної превенції, ССД	Постійно	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти , класні керівники, психологічна служба
6.	Надавати методичні рекомендації, консультативні послуги, довідкову інформацію щодо соціального і	Протягом року	Управління освіти і науки,

	правового захисту дітей, законодавчих актів з метою попередження будь-якого насильства над дитиною, що сприятиме створенню безпечного освітнього середовища		адміністрація закладів освіти
7	Рекомендувати керівникам закладів освіти організувати правовий всеобуч з учнями та забезпечити системне вивчення та дотримання школярами «Правил для учнів»	Постійно	Управління освіти і науки, адміністрація закладів освіти
8.	Планами роботи класних керівників передбачити проведення тематичних виховних годин, бесід, диспутів, круглих столів, тренінгів з формування толерантних взаємовідносин між учнями, недискримінації, співробітництва та взаємоповаги, спілкування в Інтернет-мережах	Протягом року	Адміністрація закладів освіти, класні керівники
9.	Психологічній службі закладів освіти провести психодіагностичну роботу щодо вивчення мікроклімату класних колективів, емоційних станів, тривожності, взаємовідносин підлітків. Провести соціальне дослідження наявності референтних груп, аутсайдерів в учнівських колективах. Проводити індивідуальні та групові консультації, здійснювати заходи з профілактики порушень соціально-психологічної адаптації учнів до гострого і хронічного стресу; управління емоціями, виховання взаємоповаги та навчання дітей і батьків способам конструктивної взаємодії в сім'ї; тренінгів із формування соціальних навичок у дітей та асертивної поведінки, ненасильницького спілкування, розвитку м'яких навичок. Створити консультативний пункт «Скринька довіри»	Щомісячно	Психологи та соціальні педагоги закладів освіти
10.	Проводити тижні захисту прав дітей (5-10.12), попередження жорстокості та насильства, тижень протидії булінгу (26-30.09.2022), дні толерантності (16.11.), дні доброти (17.02.)	За планом закладу	Адміністрація закладів освіти
11.	Забезпечити проведення заходів в закладах освіти, спрямованих на формування гендерної культури молоді; заходів у рамках акції «16 днів протидії насильства»	Листопад-грудень 2022	Адміністрація закладів освіти, психологічна служба
12	Залучати органи учнівського самоврядування та батьківської громади до профілактичної роботи з питань попередження жорстокості та насильства в учнівському середовищі.	Постійно	Адміністрація закладів освіти, класні керівники
13	Посилити контроль за організацією чергування педагогами під час освітнього процесу	Постійно	Адміністрація закладів освіти
14	Вжиття заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або потерпіли від булінгу (згідно з рішенням комісій закладів освіти з розгляду випадків булінгу)	згідно з рішенням комісій закладів освіти	Адміністрація закладів освіти, класні керівники, психологічна служба

Протидія булінгу

Відповідно до статті 15 Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX у закладах освіти виховний процес є невід’ємною складовою освітнього процесу і має ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, культурних цінностях Українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини і громадянина тощо. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Питання запобігання та виявлення випадків жорстокого поводження з дітьми регулюється Законом України «Про охорону дитинства», де статтею 10 визначено, що кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім’ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості та виключають приниження честі і гідності дитини <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14/ed20120601>

Концепцією Нової української школи передбачено формування ціннісного ставлення і судження у школярів, вміння вибудовувати доброзичливі і толерантні стосунки із учасниками освітнього процесу.

Закон України «Про освіту», зокрема стаття 53, визначає право здобувачів освіти на захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров’ю здобувача освіти. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145->

Законом України від 18.12.2018 № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» внесено зміни до Закону України «Про освіту» щодо визначення поняття булінгу (цькування), його типових ознак.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за № 111/34394, затверджено Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядок застосування заходів виховного впливу.

Механізм реагування на випадки булінгу (цькування), процедури застосування заходів виховного впливу запроваджено у закладах освіти всіх типів і форм власності, крім тих, які забезпечують здобуття освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти.

Наголошуємо, що згідно із Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII, до повноважень органів управління освітою входить здійснення контролю за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти та розгляд скарг про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за відповідними заявами.

Згідно із Законом України від 15.07.2021 № 1658-IX визначено зміст поняття безпечне освітнє середовище, як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних,

протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

До програм підвищення фахового рівня педагогічних працівників мають бути включені навчальні модулі з питань компетентнісного навчання і створення безпечного і дружнього до дитини освітнього середовища. Зокрема: курс «Безпечна і дружня до дитини школа» (<http://scfs.multycourse.com.ua/ua/>), навчальний модуль «Основи формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності учнів» (<https://is.gd/d6ZHyj>), тренінг «Вчимося жити разом» (<https://is.gd/vKHUI3>), модуль «Методика компетентнісного навчання за інтегрованим курсом «Я досліджую світ»» (<https://is.gd/Poqn6X>), онлайн-курси «Основи здоров'язбережної компетентності» (<http://multycourse.com.ua/ua/>), «Освіта на основі життєвих навичок» (<http://dlse.multycourse.com.ua/ua/>), освітня програма «Базові навички медіатора/медіаторки в закладах освіти. Створення та координація діяльності служби порозуміння з числа учнів та учениць для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» (<http://bit.ly/36hJTft>).

На сайті МОН під рубрикою «Антибулінг» розміщений банк методик (інструментарію) (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/protidiya-bulingu>).

Наголошуємо, що на доступному місці у закладі освіти варто розмістити контактну інформацію про керівників та педагогічних працівників закладу освіти, до яких, відповідно до посадових обов'язків, можуть звертатися учасники освітнього процесу для оперативного вирішення питань, що стосуються збереження життя чи здоров'я, а також захисту прав та інтересів дитини; номер телефону **1547** Урядової гарячої лінії з попередження домашнього насильства; телефонні номери Національної дитячої «гарячої» лінії **0 800 500 225** або **116 111** (для дзвінків з мобільного).

Для використання в профілактичній роботі в закладах освіти на сайті МОН розміщений у вільному доступі банк педагогічних технологій у рубриці

[«Корисні посилання щодо теми антибулінгу»](#).

З метою профілактики булінгу (цькування) у закладах освіти рекомендуємо:

впроваджувати в освітній процес закладів освіти гурток «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації» та факультатив «Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе». Режим доступу

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/1-komplekt-programmediatsiya.pdf>

використовувати відеоролик «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Медіація - ровесників і ровесниць» та освітній електронний курс «Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе»;

Режим доступу:

<https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/vihovna-robota-shvaleni-rukopisi/>.

розвивати медіацію-однолітків, створювати служби порозуміння (Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти».

проводити освітню роботу із батьками та законними представниками дітей з питань профілактики насильства, булінгу, формування ненасильницької моделі поведінки та вирішення конфліктів мирним шляхом.

Запобігання домашньому насильству

Поруч із булінгом (цькуванням) великою проблемою в Україні є домашнє насильство.

Верховна Рада України 20 червня 2022 року ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству (Стамбульську конвенцію).

Документ розроблено на виконання заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з метою запобігання насильству стосовно жінок, домашньому насильству та боротьбу із цими явищами.

Конвенція є першим міжнародним законодавчим актом, що передбачає захист прав жінок. Метою документу є захистити жінок від усіх форм насильства та дискримінації, боротися за рівність між жінками й чоловіками, розробляти політику та заходи для захисту всіх жертв насильства й надання їм допомоги. Україна приєдналася до конвенції у 2011 році.

Ратифікація Стамбульської конвенції запроваджує важливі механізми запобігання і протидії насильству: зобов'язання допомоги, створення притулків, організація гарячих ліній, надання компенсацій постраждалим, криміналізація видів насильства тощо.

З метою виконання законодавчих вимог Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229, (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>) Міністерство освіти і науки України надіслало департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, Інститутам післядипломної педагогічної освіти для використання у профілактичній освітній діяльності методичні рекомендації щодо формування у дітей та молоді нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, усвідомлення насильства як порушення прав людини, адресовані усім фахівцям, які працюють з дітьми та молоддю ([лист МОН від 18.05.2018 № 1/11-5480](#)).

Із інформацією щодо захисту прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права можна знайти за посиланням: https://minjust.gov.ua/m/str_19188

З метою забезпечення комплексного інтегрованого підходу до протидії

домашньому насильству та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від домашнього насильства, шляхом проведення превентивних заходів, ефективного реагування на факти домашнього насильства наказом МОН від 02.10.2018 № 1047 затверджено Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами. Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-viyavlennya-reaguvannya-na-vipadki-domashnogo-nasilstva-i-vzayemodiyi-pedagogichnih-pracivnikiv-iz-inshimi-organami-ta-sluzhbbami>

Пропонуємо використовувати матеріали з питань запобігання та протидії домашньому насильству, що розміщені на офіційному сайті ДНУ

«Інститут модернізації змісту освіти».

Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1kdBNPKwOfNWwoLNJ5RaJIvfro7oazdUw/view>

[w](#)

Права дитини.

Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини в перший же рік своєї незалежності. Ця Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради України №789XII (78912) від 27 лютого 1991 року та набула чинності для України 27 вересня 1991 року.

Ресурс доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>

Конвенція ООН про права дитини містить 54 статті. В цих статтях міститься 40 прав, які має дитина.

В Україні основні підходи до осмислення й реалізації прав дітей, визначених міжнародним та вітчизняним законодавством, протягом останнього часу істотно змінилися. Це пов'язано з посиленням уваги з боку держави до інтересів дітей, удосконаленням механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері охорони дитинства, розвитком інституцій соціально-правового захисту дітей та багатьма іншими факторами.

В нашій країні не існує спеціального законодавства для неповнолітніх, і їх права виділені окремими статтями Сімейного, Цивільного, Кримінального та Кримінально-Процесуального кодексів України, а також регулюються окремими законами, такими як закони «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про попередження насильства в сім'ї».

Відповідно до Закону України «Про освіту» в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

4 червня, у нашого майбутнього знов подія. І це, на жаль, не свято... День вшанування пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської

федерації проти України. Він був установлений Постановою Верховної Ради України від 1 червня 2021 року із врахуванням того, що з 2014 року на території Донецької, Луганської та інших областей внаслідок збройної агресії та інших дій держави-агресора проти України загинуло щонайменше 260 дітей. Чого саме 4 червня? Історія заснування цього сумного дня повертає нас у 19 серпня 1982 року. Саме тоді, під час засідання Генеральної Асамблеї ООН, членами цієї міжнародної організації було ухвалене рішення про заснування Міжнародного дня безневинних дітей – жертв агресії із щорічним відзначенням 4 червня.

Наша держава гарантує кожному громадянину право на отримання безоплатної правової допомоги. Для отримання такої допомоги варто зателефонувати за номером Єдиного контакт-центру 0 800 213 103 (цілодобово та безкоштовно у межах України зі стаціонарних та мобільних телефонів). **Важливо:** діти мають право безоплатно отримати послуги адвоката (складання заяв, представництво в суді).

Вважаємо за доцільне розмістити на сайтах органів управління освіти та на сайтах закладів освіти банер з гіперпосиланням на офіційний веб-сайт системи Безоплатної правової допомоги (<https://legalaid.gov.ua/>) та сприяти розміщенню згаданого банеру системи Безоплатної правової допомоги з гіперпосиланням на веб-сайтах органів управління освіти та закладів освіти. Банери для розміщення знаходяться за посиланням: <http://bit.do/legalaid.Карпе>
